

Een uitgeleende vouwstoel

Leen je iets uit, dan loop je de kans dat het in een heel andere staat terugkomt. Je krijgt bijvoorbeeld je boek terug met ezelsoren of je barbecue zit na een avondje bij de burens onder het roet. Maar een van je vouwstoelen uitlenen en er een fauteuil voor terugkrijgen – dat overkomt je niet zomaar. Onze taal heeft het meegemaakt.

Fauteuil hebben we in de achttiende eeuw aan het Frans ontleend, waar het ‘leunstoel’ betekende. Via *faudeteuil* kwam het woord van het Oudfranse *faudestueil*, uitgesproken als [faudəstwelj]. Dat had ook nog een iets andere betekenis: het duidde in die tijd nog een opklapbare, gedecoreerde stoel aan, die gebruikt werd voor belangrijke personen op reis – een luxe voor onderweg.

Hoewel het Frans van het Latijn komt, was *faudestueil* niet van Latijnse oorsprong: het was ontleend aan het Proto-West-Germaans, de voorloper van onder andere het Nederlands. Het Germaanse woord in kwestie moet **faldistōl* hebben geluid. Dat was een samenstelling van twee woorden. Het eerste van de twee was het werkwoord **faldan*, de voorloper van ons *vouwen*, het Duitse *fallen* en het Engelse *to fold*. Het tweede deel was **stōl*, dat in *stoel*, *Stuhl* en *stool* is

veranderd. Een **faldistōl* was dus letterlijk een ‘vouwstoel’.

In het Nederlands veranderde **faldistōl* via het Oudnederlandse **faldistuol* en het Middelnederlandse **voudestoel* in het huidige *vouwstoel*. We hebben dus de verre voorouder van die vouwstoel weggegeven en hebben er uiteindelijk een fauteuil voor teruggekregen. Dat is nog eens een upgrade.

Gautier, Wouter, Walter en Wolter

Typisch voor het Frans is *-au-* waar de meeste andere Romaanse talen *-al-* hebben. Waar het Italiaans bijvoorbeeld *falcone* ‘valk’ en *altro* ‘ander’ heeft, vind je in het Frans *faucon* en *autre*. Die *au* klinkt nu als [o], maar in de middeleeuwen was het nog de tweeklank [au].

Zoals *fauteuil* laat zien, ondergingen Germaanse woorden met **-al-* in het Oudfrans hetzelfde lot – en daar horen ook namen bij. Zo werd de Proto-West-Germaanse naam **Waldhari* in het Oudfrans *Gautier*. Die *g* ontstond dan weer uit de Germaanse *w*, zoals **wantu* (‘handschoen’) daar in *gant* veranderde. Bij ons is **Waldhari* in *Wouter* veranderd en in het Duits in *Walter*, een naam die wij later weer overnamen. *Gautier*, *Wouter* en *Walter* hebben dus allemaal dezelfde herkomst – en daar kun je dan ook nog *Wolter* bij optellen, de Nedersaksische variant.